

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

О.Г. Чепець, к.е.н., доцент

К.Л. Пакало, студентка гр. МгОП-1-19

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Діяльність кожного сільськогосподарського підприємства супроводжується розрахунками з покупцями та замовниками за реалізовані ними товари, виконані роботи та надані послуги. На сучасному етапі дебіторська заборгованість за розрахунками з покупцями та замовниками є занадто високою і складає найбільшу частку оборотних активів сільськогосподарських підприємств, що значно погіршує їх фінансовий стан. У зв'язку з цим виникає необхідність в чіткій організації контролю розрахунків з покупцями та замовниками на підприємствах з метою їх ефективного та стабільного функціонування.

На сучасному етапі економічного розвитку вітчизняні підприємства не спроможні ефективно контролювати дебіторську заборгованість при розрахунках з покупцями, яка займає вагомую частку в оборотних активах, що спричиняє кризу взаємонеоплатежів. Покупці, укладаючи угоди закупівлі, не прогнозують свої фінансові можливості; постачальники, попередньо отримавши оплату за продукцію і надання послуг, не виконують своїх зобов'язань; банки затримують розрахунки за наявності коштів клієнтів, зтягають строки здійснення платіжних операцій, не забезпечують дисципліни розрахунків [2].

Гуцаленко Л.В. зазначає, що внутрішньогосподарський контроль є основним джерелом інформаційного забезпечення управління підприємства, який розробляється власником (керівництвом підприємства) та спрямований на: забезпечення дотримання законності й економічної доцільності здійснення операцій; збереження майна; попередження, виявлення і виправлення суттєвих помилок та викривлень інформації; належне формування облікових даних та фінансової звітності [4].

На думку Коцупатрого М.М., внутрішньогосподарський контроль є системою безупинного спостереження за ефективністю використання майна суб'єкта, законністю і доцільністю господарських операцій і процесів, збереження грошових коштів і матеріальних цінностей [5].

Васильюк М.М. вказує, що для забезпечення платоспроможності, ліквідності, прибутковості підприємства шляхом створення ефективного механізму контролю дебіторської заборгованості передбачає виконання таких основних етапів контролю дебіторської заборгованості:

- на першому етапі слід визначити заплановані нормативні показники;
- другий етап включає проведення оцінки існуючих показників діяльності підприємства;

- третій етап є зіставленням нормативних та фактичних показників;
- реалізація четвертого етапу базується на аналізі відхилень та виявленні джерел їх формування. Це найбільш трудомісткий та важливий етап контролю, бо містить аналітичні дані щодо збоїв процесу діяльності [1].

Джерелами інформації при здійсненні внутрішньогосподарського контролю розрахунків з покупцями та замовниками є первинна документація сільськогосподарського підприємства, що включає в себе: договори, рахунки-фактури, видаткові накладні, акти приймання-здачі виконаних робіт, податкові накладні, товарно-транспортні накладні, платіжні доручення, виписки банку, прибуткові касові ордери, розрахунки бухгалтерії; облікові реєстри: Журнал № 6 та Відомості аналітичного обліку розрахунків з покупцями; фінансова звітність підприємства: Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом) та Примітки до річної фінансової звітності.

Внутрішній контроль розрахунків з покупцями та замовниками на сільськогосподарських підприємствах передбачає ряд послідовних етапів.

На першому етапі внутрішнього контролю вивчаються договори з покупцями, при цьому аудитор звертає увагу не тільки на умови договорів, але й на економічну доцільність такого виду договірних відносин.

На другому етапі внутрішнього контролю здійснюється взаємна перевірку видаткових накладних, податкових накладних, рахунків, виписок банку і договорів поставки: підсумкові та проміжні суми у видаткових накладних, рахунках та договорах повинні бути тотожні.

На третьому етапі проводиться інвентаризація розрахунків з покупцями і замовниками, в якій безпосередню участь бере аудитор.

На наступному етапі проводиться перевірка правильності і обґрунтованості розрахунку резерву сумнівних боргів підприємства, правильність відображення його у фінансовій звітності.

На п'ятому етапі контроль здійснюється перевірка повноти і достовірності відображення у фінансовій звітності дебіторської заборгованості за розрахунками за надані товариством послуги.

На заключному етапі внутрішнього контролю досліджується ефективність управління дебіторською заборгованістю підприємства, пропонує рекомендації щодо посилення платіжної дисципліни клієнтів, готує письмовий звіт для керівництва за результатами контролю

Важливим елементом контролю з покупцями та замовниками на сільськогосподарських підприємствах є інвентаризація розрахунків з покупцями і замовниками.

Особливо детально під час контролю перевіряють реальність і достовірність кожної суми виникнення розрахунків та підтвердження їх документальної обґрунтованості. Для цього необхідно перевірити, в якому стані знаходиться аналітичний облік цих розрахунків та відповідність його даним первинних документів, а саме накладними та актами виконаних робіт. Це

пояснюється тим, що організація розрахунків із покупцями та замовниками багато в чому залежить від стану їх обліку і документального забезпечення. Несвоєчасне виявлення помилок у розрахункових документах в окремих випадках призводить до виникнення спірної заборгованості, порушення термінів пред'явлення за нею претензій [3].

Під час проведення контролю обов'язково досліджується дотримання правильності відображення господарських операцій в обліку за допомогою перевірки типових кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку, що дозволяє виявляти спотворення облікових даних.

Загалом, для покращення системи контролю розрахунків з покупцями та замовниками доцільно:

1. Здійснювати контроль за часткою дебіторської заборгованості в загальній величині оборотних активів, а також за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості з метою підтримки фінансової стабільності та платоспроможності підприємства.

2. Здійснювати постійний контроль за дебіторською заборгованістю з розподілом її за строками непогашення для своєчасного реагування та вжиття заходів щодо її погашення.

3. Систематично проводити інвентаризацію розрахунків з покупцями та замовниками для підтвердження реальності сум заборгованостей.

Література

1. Василюк М.М. Механізм управління дебіторською заборгованістю в сучасних умовах господарювання / М.М. Василюк // Економічні науки. – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 11 (19). – Ч. 2. – 2011. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_oif/2011_8_2/35.pdf

2. Волковицька О.М. Механізм та інструменти контролю розрахунків з покупцями і замовниками в сучасних умовах господарювання / О.М. Волковицька, С.Ю. Болтач // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 1. С. 34-37.

3. Волковицька О.М. Формування системи внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та замовниками / О. М. Волковицька, С. Ю. Болтач // Ефективна економіка. – 2014. – № 12. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3613>

4. Гуцаленко Л.В. Внутрішньогосподарський контроль: навч. посіб. / Л.В. Гуцаленко, М.М. Коцупатрий, У.О. Марчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 496 с.

5. Коцупатрий М. Внутрішньогосподарський контроль:

організаційні аспекти та класифікаційні ознаки / М. Коцупатрий, У. Гуцаленко // Економічний аналіз. – 2010. – Випуск 6. – С. 433-436.